

הָכִי (בראשית כב) וְהִתְבָּרְכוּ בְּזֶרְעֶךָ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ. כַּעֲפַר
הָאָרֶץ מִמֶּשׁ. וּמִסֵּפֶר דְּאִיְהוּ מוֹנָה תִּנְיֵנָא, מוֹנָה
לְרַבֵּעַ כָּל אֵינּוֹן נוֹקְבִין, מְרַגְלָן עֲלָאִין, דְּמִטָּה
דְּשָׂכִיב עָלֶיהָ יִשְׂרָאֵל.

וּמִתַּמָּן (דף ק"ה ע"ב) וְלִהְלָאָה, אִיְהוּ מוֹנָה לְכֻלָּא, בְּגִין
דְּאִיְהוּ טוֹב עֵין. הָדָא הוּא דְכִתְיב, מוֹנָה
מִסֵּפֶר לַפְּכָבִים. מָאן הוּא מוֹנָה לַפְּכָבִים. מִסֵּפֶר.
מוֹנָה מִסֵּפֶר לַפְּכָבִים, עַל יְדוּי עֲבָרִין פְּלָהוּ
בְּחֻשְׁבְּנָא, וְלִזְמָנָא דְאִתִּי, (ירמיה לג) עוֹד תַּעֲבֹרְנָה
הַצֵּאן עַל יְדֵי מוֹנָה, וְלֹא יִדְעִינן מָאן הוּא. אֶלָּא
בְּגִין דְּבַחֲהוּא זְמָנָא, יְהֵא כֻלָּא בְּיַחְוּדָא בְּלֹא
פְּרוּדָא, פְּלָא לִיְהוּי (ובכלא ליהווי) מוֹנָה חַד.

קוּם סָבָא, אֲתַעַר וְאֲתַגְבַּר בְּחִילְךָ, וְשׁוּט יַמָּא.
פְּתַח וְאָמַר, (במדבר כג) מִי מוֹנָה עֲפַר יַעֲקֹב

לשון הקודש

לפוכבים. מי הוא שמונה את הכוכבים?
מספר. מונה מספר לפוכבים. ועל ידו
עוברים כלם בחשבון. ולעתיד לבא,
(ירמיה לג) עוד תעבורנה הצאן על ימי מונה.
ולא יודעים מי הוא. אלא משום
שפאותו זמן יהיה הפל ביחוד בלא
פרוד, הפל יהיה (ובכל יהיה) מונה אחד.
קום זקן, התעורר והתגבר בכחך ושוט

אותו עפר העולם מתברך בשבילו, אף
כך (בראשית כב) והתברכו בזרעך כל גווי
הארץ. כעפר הארץ ממש. ומספר,
שהוא מונה שני, מנה את רבע כל אותן
נקבות, מרגליות עליונות, של המטה
ששוכב עליה ישראל.
ומשם והלאה הוא מונה לכל, משום
שהוא טוב עין. זהו שכתוב מונה מספר

וּמִסֵּפֶר אֶת רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל. בְּשַׁעֲתָא דִּיתְעַר קְדָשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲיָא מִתָּא, הֵינִי דְאִתְהַדְרוּ בְּגִלְגֹּלָא,
 תִּרְיִן גּוֹפִין בְּרוּחָא חָדָא, תִּרְיִן אֲבָהֳן, תִּרְיִן אֲמָהֳן,
 כְּמָה גִלְגֹּלִין מִתְגִּלְגֵּלִין עַל (יָדָא) דָּא, אָף עַל גַּב
 דְּאִתְמַר, וְהָכִי הוּא, אֲבָל מִי מָנָה עֶפְרַיִם יַעֲקֹב, וְאִיהוּ
 יִתְקִין כְּלָא, וְלֹא יִתְאַבִּיד כְּלוּם, וְכֹלָא יְקוּם.

וְהָא אִתְמַר, (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדָמַת עֶפְרַיִם
 יִקְיָצוּ. אֲדָמַת עֶפְרַיִם הֵינִי, כְּמָה דְאִתְמַר
 בְּסִפְרָא דְחֲנוּךְ, כִּד תְּבַרִּיָא אֲסִתְפְּלוּ בְּאֵינוֹן אֲתוּוֹן
 (דְּפָסִין) בְּאֵוִירָא בֵּיהּ, וְאֵינוֹן אַע"ד פַּמַּת"ר, הֵינִינוּ,
 אֲדָמַת עֶפְרַיִם. הֵינִינוּ (קהלת ד) וְשָׁבַח אֲנִי אֶת הַמַּתִּים
 שְׂכָבֵר מִתּוֹ, אֲדָמַת עֶפְרַיִם אֵינוֹן אֲתוּוֹן וְקָלָא אִתְעַר
 וְאוֹדַע וְהָכִי אָמַר בְּבִנְיָמִן תִּנְיִנָא. עֶפְרַיִם עֶפְרַיִם
 קְדָמָא. אֲדָמַת תִּנְיִנָא, דְּאִתְתְּקִין עֶפְרַיִם קְדָמָא
 כְּסוּלַת לְגַבִּיהּ.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

כְּלוּם, וְהַפֵּל יְקוּם.

וְחָרִי נְאֻמַר (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדָמַת
 עֶפְרַיִם יִקְיָצוּ. אֲדָמַת עֶפְרַיִם אֱלֹהִים, כְּמוֹ
 שְׂנֵאמַר בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוּךְ, בְּשֵׁהחֲבָרִים
 הַסֵּתְפְּלוּ בְּאוֹתָן אוֹתִיּוֹת (שְׁסוֹת) בְּאֵוִיר
 בּוֹ, וְהֵם אַע"ד פַּמַּת"ר, הֵינִינוּ אֲדָמַת
 עֶפְרַיִם. הֵינִינוּ (קהלת ד) וְשָׁבַח אֲנִי אֶת הַמַּתִּים
 שְׂכָבֵר מִתּוֹ. אֲדָמַת עֶפְרַיִם הֵן אוֹתִיּוֹת,

בָּיָם. פֶּתַח וְאָמַר, (במדבר כג) מִי מָנָה עֶפְרַיִם
 יַעֲקֹב וּמִסֵּפֶר אֶת רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל. בְּשַׁעֲתָא
 שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְעוֹרֵר לְהַחֲיוֹת
 מַתִּים – אֵלוֹ שְׁחֹרוּ בְּגִלְגֹּל שְׁנֵי גּוֹפִים
 בְּרוּחַ אַחַת, שְׁנֵי אָבוֹת, שְׁתֵּי אֲמָהוֹת,
 כְּמָה גִלְגֹּלִים מִתְגִּלְגֵּלִים עַל יְדֵי זֶה, אָף
 עַל גַּב שְׁנַתְבָּאָר, וְכֹךְ הוּא. אֲבָל מִי מָנָה
 עֶפְרַיִם יַעֲקֹב, וְהוּא יִתְקִין הַכֹּל, וְלֹא יֵאבֵד

אֲדַמַּת עֶפֶר כְּלֹהוּ, יְקִיצוּ. אֵלֶּה דְאִתְקִנּוּ, לְחַיֵּי עוֹלָם. (ס"א יְקִיצוּ כְּמַה דְאִתְקַר בְּסִפְרָא דְחֲנוּךְ. חֲבֵרֵינָא

אִיסְתַּכְּלוּ בְּאִיגּוּן אֲתוּנּוֹן אֲדַמַּת עֶפֶר (וְאִיגּוּן אַע"ד פִּמְת"ר) אִיגּוּן אֲתוּנּוֹן טַסְאֵן בְּאִוְרָא וְקֵלָא אֲתַעַר וְאוֹדַע (ס"א וְאִכְרִיז) הִקִּיצוּ וְרִנְנוּ שׁוֹכְנֵי עֶפֶר וְדָא אִיהוּ בְּנִינָא תְּנִינָא דְאִתְתְּקִין וְהִכִּי אָמַר בְּסִפְרָא דְחֲנוּךְ בְּנִינָא תְּנִינָא עֶפֶר דְאִתְתְּקִין. קַדְמָאָה אֲדַמַּת.

וְהִהוּא קַדְמָאָה פְּסוּלַת לְגַבֵּי תְּנִינָא דְאִתְתְּקִין וְחַיֵּי יִשְׁנֵי אֲדַמַּת עֶפֶר כְּלֹהוּ יְקִיצוּ אֵלֶּה דְאִתְתְּקִינוּ לְחַיֵּי עוֹלָם) **מָאן עוֹלָם. דָּא עוֹלָם דְלִתְתָּא דְהָא**

לֹא זָכוּ לְמַהוּי בְּעוֹלָם דְלַעִילָא. וְאֵלֶּה דְלֹא זָכוּ,

לְחֻרְפוֹת וְלְדְרָאוֹן עוֹלָם. מָאן לְחֻרְפוֹת, אֵלָּא בְּגִין

דְּסִטְרָא אַחֲרָא יִתְעַבֵּר מֵעֲלֵמָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא,

אֵלִין דְּהוּן מְנַבְיָעוּ דְּהִהוּא סִטְרָא, יִשְׁאֵר לִזְן,

לְתִזְוֵהָא בְּהוּן כֹּל בְּנֵי עֲלֵמָא.

כֹּל דָּא מָאן גְּרִים, הִהוּא דְלֹא בָּעֵי לְאַפְשָׁא

בְּעֲלֵמָא, וְלֹא בָּעֵי לְקַיָּמָא (ס"א בְּדִרְבָּנָא דְהִהוּא נִהַר

דְּאִיהוּ) **בְּרִית קַדִּישָׁא, עַל דָּא גְּרִים כֹּל מַה דְּגְרִים,**

לשון הקודש

ראשון פסולת לגבי שני שנתקן. ואלו ישני אדמת עפר בלם וקיצו אלה שנתקנו לחיי עולם) מי זה עולם? זהו עולם שלמטה, שהרי לא זכו להיות בעולם שלמעלה. ואלה שלא זכו - לחרפות ולדראון עולם. מה זה לחרפות? משום שצד האחר יעבר מן העולם, והקדוש ברוך הוא ישאיר את אלה שהיו מנביעת אותו הצד להתמיה בהם את כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם.

מי גרם כל זה? אותו שלא רצה

וקול מתעורר ומודיע וכך אומר בבגין השני. עפר - עפר ראשון. אדמת - שני. שהתתקן העקר הראשון פסולת אליו.

אדמת עפר - בלם - יקיצו, אלה שהתתקנו לחיי עולם. (יקיצו, כמו שנאמר בספרו

של חנוך. חברים הסתכלו באלו האותיות אדמת עפר (וחן אע"ד פמת"ר) אותן אותיות פסולת באורי, וקול מתעורר ומודיע (ומכריז) הקיצו ורננו שוכני עפר, וזהו בגין שני שנתקנו. וכך אמר בספרו של חנוך. בגין שני עפר שנתקנו. ראשון אדמת. ואותו

וְכָל הַיְי גִּלְגּוּלִין דְּקָא אֲמִינָא עָלָה עַד הָבֵא. (הָדָא הוּא) עַד כָּאן סָבֵא. שְׁתִּיק רַגְעָא חָדָא, וְחִבְרִינָא הוּוּ תְּנוּהִין, וְלֹא הוּוּ יַדְעִין, אִי הוּוּ יִמְכָּא, אִי הוּוּ לִילִיָּא, אִי קִימִי תַמָּן, אִי לֹא קִימִי.

פְּתַח הַהוּא סָבֵא וְאָמַר, (שמות כא) **כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרֵי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבְשִׁבְעִית וְגו'.** קָרָא דָּא אוֹכַח, עַל כָּל מַה דְּאִתְמַר. תָּא חַוִּי, כָּל דְּכּוֹרָא, קָאִים בְּדִיוֹקְנָא, בְּעֵלְמָא דְּכּוֹרָא. וְכָל נִוְקָבָא קָאִים בְּדִיוֹקְנָא, בְּעֵלְמָא דְּנִוְקָבָא. בְּעוֹד דְּאִיהוּ עֲבָדָא דְּקוֹדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא אֲתַדְבֵּק בֵּיתָהּ, בְּאֵינוֹן שֵׁשׁ שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת, וְאִי אַעְקַר גְּרַמִּיָּה מִפּוֹלְחָנִיָּה, יַעְקַר לִיהּ קְדָשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא מְאֵינוֹן שֵׁשׁ שָׁנִים, דְּעֵלְמָא דְּכּוֹרָא, וְאִתְמַסַּר לְכַר נָשׁ, דְּאִיהוּ מְשִׁית סְטָרִין, וּפְלַח לִיהּ שִׁית שָׁנִין, וְיִתְעַקַּר מְשִׁית שָׁנִין (קַדְמוֹנִיּוֹת) דְּלַעִילָא.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ

לְהַתְרַבּוֹת בְּעוֹלָם וְלֹא רָצָה לְקַיֵּם (בְּדִרְגָּה שֶׁל אוֹתוֹ נִקְרָא שְׁדוּאָה) בְּרִית הַקְּדָשׁ, וְלִכְּנֹן גְּרַם כָּל מַה שְּׁגָרַם וְכָל הַגִּלְגּוּלִים הִלְלוּ שְׁאִמְרָנוּ עָלֶיהָ עַד כָּאן. (תהו) עַד כָּאן זְקוֹן. שְׁתַּק רַגְעָא אַחַד, וְהַחֲבָרִים הָיוּ תַמְהִים, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים אִם הָיָה יוֹם אִם הָיָה לַיְלָה, אִם עוֹמְדִים שָׁם אִם לֹא עוֹמְדִים. פְּתַח אוֹתוֹ זְקוֹן וְאָמַר, כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרֵי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבְשִׁבְעִית וְגו'. פְּסוּק זֶה מוֹכִיחַ עַל כָּל מַה שְּׁנִתְבָּאָר. בֵּא וּרְאֵה, כָּל זְכָר עוֹמֵד בְּדִיוֹקוֹן בְּעוֹלָם הַזְּכָר, וְכָל נְקֻבָּה עוֹמֵדָת בְּדִיוֹקוֹן בְּעוֹלָם הַנְּקֻבָּה. בְּעוֹד שֶׁהוּא עֶבֶד שְׁנִדְבֵּק בּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָן שֵׁשׁ שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת, וְאִם עֶקֶר עֲצָמוֹ מַעֲבֹדָתוֹ, יַעְקַר אוֹתוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְאוֹתָן

לְבַתָּר נָחִית מִתַּמּוֹן, וְאֶת־מִסֵּר בְּעַלְמָא דְנוֹקְבָא.
 הוּא לָא בָּעָא לְקַיִמָא (בְּעַלְמָא) בְּדְכוּרָא,
 נָחִית וְקַיִמָא בְּנוֹקְבָא. אֶתְאַת נּוֹקְבָא, דְּאִיהִי
 שְׁבִיעִית, וְנִטְלָא לִיה, הָא מִכָּאן וְלַהֲלָאָה, מִעַלְמָא
 דְּנוֹקְבָא אִיהוּ.

לָא בָּעָא לְקַיִמָא בָּהּ, וּבְפִירוּקָא דִּילָהּ, נָחִית
 לְתַתָּא, וְאֶתְדַבֵּק לְתַתָּא, וְאֶתְאַחִיד בְּסִטְרָא
 אַחְרָא. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה, אֶתְעַקֵּר מִעַלְמָא דְּדְכוּרָא,
 וּמִעַלְמָא דְּנוֹקְבָא. הָא אֶתְאַחֵד, בְּאֵינוֹן עֲבָדִים
 דְּאֵינוֹן מִסְטְרָא אַחְרָא.

הַשְׁתָּא בֵּינוֹן דְּהָכִי הוּא, אִיצְטְרִיךְ פְּנָם, וְלִמְעַבְד
 בֵּיה רְשִׁימוֹ דְּפְנָם, דְּהָא כָּל פְּנָם דְּסִטְרָא
 אַחְרָא אִיהוּ, וּמִיּוֹבֵל וְלַהֲלָאָה אֶתְהִדֵּר לְגִלְגּוּלָא,
 וְתָב לְעַלְמָא כְּמִלְקַדְמִין. (ס"א א' י"ב וְאֶתְתַקּוֹן גְּרַמִּיָּה אֶתְדַבֵּק)

לשון הקודש

לא רצה לעמוד בה ובנאולה שלה –
 יורד למטה ונדבק למטה ונאחז בצד
 האחר. מכאן והלאה נעקר מעולם הזכר
 ומעולם הנקבה. הרי נאחז באותם
 עבדים שהם מצד האחר.

עכשו, בין שקד הוא, הצטרף פגם
 ולעשות בו רשם של פגם, שהרי כל
 פגם הוא של צד האחר, ומיובל והלאה
 חוזר לגלגול, ושבו לעולם במקדמ, א

שש שנים של עולם הזכר, ומסר לאדם
 שהוא מששה צדדים, יעבד לו שש
 שנים, ויעקר משש שנים (קדמוניות)
 שלמעלה.

אחר כך יורד משם ומסר לעולם
 הנקבה. הוא לא רצה לעמוד (בעולם) בזכר
 – יורד ועומד בנקבה. באה הנקבה,
 שהיא שבועית, ונוטלת אותו. הרי
 מכאן והלאה הוא מעולם הנקבה.

וְאֶת־דָּבָק בְּהוּא עֲלֵמָא דְנוֹקְבָא, וְלֹא יִתִיר. זָכָה
 עֶבֶד תּוֹלְדִין בְּעֲלֵמָא דְנוֹקְבָא, וּבְלֵחוּ רָזָא דְכְּתִיב,
 (תהלים מה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֵיהָ רַעוּתֶיהָ מוֹבְאוֹת לָךְ.
 וְזָכָא אִיהוּ כִד אֶתְתַּקֵּן וְזָכִי לְכָךְ.

וְאִי לָא זָכָה אֲפִילוּ בְּגִלְגּוּלָא דִּיּוֹבְלָא, הָא אִיהוּ
 כְּלָא הָוָה, אֶתְהֵדֵר, וְלֹא אֲשֻׁלִּמוּ יוֹמוֹי,
 לְאֶתְנַסְבָּא בְּעֲלֵמָא, וְלִמְעַבְד תּוֹלְדִין. מַה כְּתִיב, אִם
 בְּנִפּוּ יָבֵא בְּנִפּוּ יֵצֵא. אִי יַחֲדָאֵי יַעוּל בְּהוּא עֲלֵמָא
 בְּלָא (דף ק"ו ע"א) תּוֹלְדִין, וְלֹא בָּעָא לְאֲשֻׁתְדֵלָא בְּהָא,
 וְנִפְק מִהָא עֲלֵמָא יַחֲדָאֵי, בְּלָא זֶרְעָא, אֲזִיל
 בְּאַבְנָא בְּקוּסְפִיתָא, עַד הָהוּא אֶתֶר דְּטַנְרָא תְּקִיפָא,
 וְעָאֵל תַּמָּן וּמִיד נָשִׁב רוּחָא דְּהָהוּא יַחֲדָאֵי, דְּקָא
 אֲשֻׁתְבִיק מְנוֹקְבִיהָ, וְאֲזִיל יַחֲדָאֵי, כְּחוּיָא דְלָא
 אֶתְחַבֵּר בְּאַחֲרָא בְּאוּרְחָא, וְנָשִׁיב בֵּיהָ.

לשון הקודש

יחידים יבגס לאותו העולם בלי תולדות
 ולא רצה להשתדל בכך, ויצא מהעולם
 הזה יחידים בלי זרע - הולך כמו אבן
 בכף הקלע עד אותו מקום של הפלע
 החזק, ונכנס לשם, ומיד נושבת רוח
 של אותו יחיד שנגעב מנקבתו, והולך
 יחידים פגחש שלא מתחבר עם אחר
 בדרך, ונושב בו.

זוכה ומתקן עצמו, נדבק) ונדבק באותו עולם
 הנקבה ולא יותר. זכה - עושה תולדות
 בעולם הנקבה, וכלם סוד הפתוב (תהלים
 מה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֵיהָ רַעוּתֶיהָ מוֹבְאוֹת לָךְ.
 ואשריו בשמתקן וזוכה לכך.
 ואם לא זכה אפלו בגלגול היובל, הרי
 הוא פלא היה, שחזר ולא השלים ימיו
 להנשא בעולם ולעשות תולדות. מה
 פתוב? אם בגפו יבא בגפו יצא. אם

וּמִיָּד נָפַק מִגּוֹ הַהוּא אֶתֶר דְּטַנְרָא תְּקִיפָא, הוּא
 בְּלַחֲדוּי, וְאִזִּיל וּמִשְׁפָּטָא בְּעֶלְמָא, עַד
 דְּקָא אֲשַׁכַּח פְּרוּקָא לְאַתְבָּא. וְהֵינּוּ אִם בְּנִפּוּ
 יָבֵא בְּנִפּוּ יֵצֵא, הָאִי דְלֹא בְּעָא לְאַתְנַסְבָּא, לְמַחְוֵי
 לִיה תּוֹלְדִין.

אֲבָל אִם בְּעַל אֲשָׁה הוּא, דְּקָא אֲתַנְסִיב, וְאֲשַׁתְּדַל
 בְּאַתְתִּיה, וְלֹא יָכִיל, הַהוּא לֹא אֲתַתְּרַךְ
 כְּהַהוּא אֲחֵרָא, לֹא יֵיעוּל יְחִידָאִי, וְלֹא נָפִיק יְחִידָאִי,
 אֲלֵא אִם בְּעַל אֲשָׁה הוּא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא
 מְקַפַּח אֲנִר כָּל בְּרִיין, אִף עַל גַּב דְּלֹא זָכוּ בְּבִנֵי,
 מַה כְּתִיב וַיֵּצֵא אֲשֶׁתוֹ עִמּוֹ. וְתַרְוֵייהוּ אֲתִיין
 בְּגִלְגּוּלָא, וְזָכִיין לְאַתְחַבְּרָא בְּחֻדָּא כְּמִלְקַדְמִין. וְהָאִי
 לֹא נָסִיב אֲתַתָּא דְתַרוּכִין, אֲלֵא הַהוּא דְאֲשַׁתְּדַל
 בְּהַ בְּקַדְמִיתָא, וְלֹא זָכוּ, הַשְּׁתָא יָזְכוּ בְּחֻדָּא, אִי
 יִתְקַנּוּ עוֹבְדִין, וְעַל דָּא וַיֵּצֵא אֲשֶׁתוֹ עִמּוֹ.

לשון הקודש

יֵצֵא יְחִידָאִי אֲלֵא אִם בְּעַל אֲשָׁה הוּא,
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא מְקַפַּח שְׂכָר כָּל
 בְּרִיּוֹתָיו, אִף עַל גַּב שְׂלֵא זָכוּ לְבְנֵיהֶם, מַה
 כְּתוּב? וַיֵּצֵא אֲשֶׁתוֹ עִמּוֹ. וְשְׂנֵיהֶם בָּאִים
 בְּגִלְגּוּל וְזָכִים לְהַתְּחַבֵּר בְּאַחַד כְּמִקְדָּם.
 וְזֶה לֹא נִשְׂא אֲשָׁה שֶׁל גְּרוּשִׁין, אֲלֵא
 אוֹתָהּ שֶׁהִשְׁתַּדַּל בָּהּ בְּהַתְּחַלָּה וְלֹא זָכוּ
 – כַּעֲת יָזְכוּ בְּאַחַד אִם יִתְקַנּוּ מִעֲשִׂיהֶם,

וּמִיָּד יוֹצֵא מִתּוֹךְ אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל הַסְּלַע
 הַחֲזוֹק הוּא לְבַדּוֹ, וְהוֹלֵךְ וּמִשְׁפָּט בְּעוֹלָם
 עַד שְׂמוּעָא גּוֹאֵל לְהַשִּׁיבוֹ. וְהֵינּוּ אִם
 בְּנִפּוּ יָבֵא בְּנִפּוּ יֵצֵא, זֶה שְׂלֵא רָצָה
 לְשֵׁאת שְׂיָהּוּ לוֹ תּוֹלְדוֹת.

אֲבָל אִם בְּעַל אֲשָׁה הוּא, שְׂנֵשָׂא
 וְהִשְׁתַּדַּל בְּאֲשֶׁתוֹ וְלֹא יָכִיל – הַהוּא לֹא
 מְגַרֵשׁ בְּאוֹתוֹ אַחֵר, לֹא יָפְגַם יְחִידָאִי וְלֹא

אם אֲדַנְיוּ יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וְגו'. (שמות כא) (השפּטא) אֶחָד־
 קָרָא לְמַלְיָן אַחֲרָנִין, (ס"א לְמַלְכָּה קַדְמָאָה) לְתַהוּא
 דְּנַפְיָק יַחֲדָאי בְּלֹא נִוְקָבָא כְּלָל, וַיִּפְרוּק לִיהּ תַּהוּא
 דּוּכְתָא דְאַקְרִי שְׂבִיעִית. וְתַהוּא שְׂבִיעִית אַקְרִי
 אֲדַנְיוּ, אָדוֹן כָּל הָאָרֶץ אִיהוּ. אִם דָּא אֲדַנְיוּ חָס
 עָלֶיהָ, וְאַתִּיב לִיהּ לְהַאי עֲלֵמָא יַחֲדָאי כְּמַה דְתַהוּ,
 וְיַהֲיִב לִיהּ אֶתְתָּא תַּהוּא דְמוֹזְבַּח אַחִיתַת עֲלוּי
 דְמַעִין, וְאַתְתְּכַרָּא כְּחֻדָּא. וַיִּלְדָּה לוֹ בָּנִים אוּ בָנוֹת
 תַּהוּא וַיִּלְדֶּיהָ תַּהֲיָה לְאֲדַנְיָהּ כְּמַה דְאַתְמַר.

דְתַהוּ אִי תָב, וְאַתְקִין תַּהוּא אַתְר דְּפָנִים בְּחִיּוּי,
 אֶתְקַבַּל קָמִי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, נָטִיל לִיהּ,
 וְאַתְקִין לִיהּ עַל תְּקוּנָתוֹ לְבַתָּר. וְדָא אַקְרִי בַעַל
 תְּשׁוּבָה, דְתַהוּ יָרִית מוֹתְבִיָּה, דְתַהוּא אַתְר, דְתַהוּא
 נְהָר דְנַנְיָד וְנַפְיָק, וְאַתְקִין גְּרַמִּיָּה מְמַה דְתַהוּ

לשון הקודש

ועל זה ויצאה אשתו עמו.

חוריד עליה דמעות, ומתחברים באחד.
 וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה
 תהיה לאדנייה, כמו שנאמר.

שְׂחָרִי אִם שָׁב וְהִתְקִין אוֹתוֹ מְקוֹם
 שְׂפָנָם בְּחִיּוּ, מִתְקַבַּל לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ
 הַקְּדוֹשׁ, נֹטֵל אוֹתוֹ וּמִתְקַנּוֹ עַל תְּקוּנּוֹ
 אַחַר כֵּן. וְזֶה נִקְרָא בַעַל תְּשׁוּבָה, שְׂחָרִי
 יִרְשׁ אֶת מוֹשְׁבּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁל
 אוֹתוֹ נְהָר שְׁשׁוּפַע וַיּוֹצֵא, וּמִתְקַן אֶת

אם אֲדַנְיוּ יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וְגו'. (שמה) חוֹזֵר
 הַפְּתוּב לְדַבְרִים אַחֲרִים (לדבר הראשון),
 לְאוֹתוֹ שְׂוֹצֵא יַחֲדָי כְּלִי נִקְבָּה כְּלָל,
 וַיִּנְאַל אוֹתוֹ מְקוֹם שְׂנַקְרָא
 שְׂבִיעִית, וְאוֹתָהּ שְׂבִיעִית נִקְרָאת אֲדַנְיָ,
 הוּא אָדוֹן כָּל הָאָרֶץ. אִם אֲדַנְיוּ – זֶה חָס
 עָלָיו וּמַשִּׁיב אוֹתוֹ לְעוֹלָם הִנֵּה יַחֲדָי כְּמוֹ
 שְׂחָיָה, וְנוֹתֵן לוֹ אִשָּׁה, אוֹתָהּ שְׂמוֹזְבַּח

בְּקִדְמֵיָא. (ס"א) הוּא אֲתֵר דְּפָגִים וְאֲתֵקִין לִיהַ עַל תִּיקוּנָיו בְּחֵיזֵי אֲתֵקֵבֵל קָמִי מְלָכָא קְדִישָׁא וְנִטִּיל לִיהַ לְבַתֵּר וְדָא אֲקָרִי בְּעַל תְּשׁוּבָה דְּהָא אֲתֵקִין וְגַרְמִיהַ מִמַּה דְּהִנְהַ בְּקִדְמֵיָא) **בֵּינָן דְּאֲתֵתָקֵן וְתָב בְּתִיּוּבְתָא, הָא סְלִיק עַל תְּקוּנֵיהַ. דְּלִית מְלָה בְּעֵלְמָא, וְלִית מִפְתָּחָא בְּעֵלְמָא, וְלָא תִבְר הַהוּא דְּתָב בְּתִיּוּבְתָא.**

מָאִי יֵצֵא בְּגַפּוֹ. הָא אֲתֵמַר, אֲבָל תּוּ רְזָא אִית בֵּיהַ, יֵצֵא בְּגַפּוֹ, כְּמַה דְּאֵת אָמַר, (משלי ט) עַל גִּפִּי מְרוּמֵי קָרַת, מַה לְּהֲתָם עֲלוּיָא וְסְלִיקוּ, אֹף הָבֵא עֲלוּיָא וְסְלִיקוּ, אֲתֵר דְּמָרִיחֹן דְּתִיּוּבְתָא סְלִיקוּ, אֲפִילוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לָא יִכְלִין לְמִיקָם תַּמָּן. וּבְנִין כְּדָ בֵּינָן דְּתָב בְּתִיּוּבְתָא, קְדָשָׁא בְּרִידָ הוּא מְקַבֵּל לִיהַ וְדָאִי מִידָ.

תְּנִינָן, לִית מְלָה בְּעֵלְמָא דְּקִיָּמָא קָמִי תְּשׁוּבָה, וְלִכְלָא קְדָשָׁא בְּרִידָ הוּא מְקַבֵּל וְדָאִי. וְאִי

לשון הקודש

שְׁנַאֲמַר (משלי ט) עַל גִּפִּי מְרוּמֵי קָרַת. מַה לְּשֵׁם עֲלוּי וְהִתְעַלּוּת, אֹף כָּאֵן עֲלוּי וְהִתְעַלּוּת. מְקוּם שְׁבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹלָיִם, אֲפִילוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לָא יִכְלִיִם לְעַמּוּד שָׁם. וּמִשׁוּם כֵּד, בֵּינָן שְׁשָׁב בְּתְּשׁוּבָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל אוֹתוֹ וְדָאִי מִידָ.

שְׁנִינָנו, אֵינן דְּבַר בְּעוֹלָם שְׁעוּמַד לְפָנֵי הַתְּשׁוּבָה, וְאֵת הַכֵּל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

עֲצָמוֹ מִמַּה שְׁהִיהַ בְּתַחֲלָה. (אוֹתוֹ מְקוּם שְׁנַפְגִּים וּמִתַּקֵּן אוֹתוֹ עַל תְּקוּנּוֹ בְּחֵיזֵי, מִתְּקַבֵּל לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשׁ וְלוֹקַח אוֹתוֹ אַחַר כֵּי, וְהַ נְקָרָא בְּעַל תְּשׁוּבָה, שְׁהִרֵי תַקֵּן עֲצָמוֹ מִמַּה שְׁהִיהַ בְּתַחֲלָה) בֵּינָן שְׁנַתְּקֵן וְשָׁב בְּתְּשׁוּבָה, הִרֵי עֲלָה עַל תְּקוּנּוֹ. שְׁאֵינן דְּבַר בְּעוֹלָם וְאֵינן מִפְתָּח בְּעוֹלָם שְׁלָא שׁוֹבֵר אוֹתוֹ שְׁשָׁב בְּתְּשׁוּבָה.

מַה זֶה יֵצֵא בְּגַפּוֹ? הִרֵי נִתְבָּאֵר. אֲבָל עוֹד סוּד יֵשׁ בּוֹ, יֵצֵא בְּגַפּוֹ - כְּמוֹ

תָּב בְּתִיבְתָא הָא אֲזִדְמֵן לְקַבְלִיה אֲרַח חַיִּים, וְאִף
עַל גַּב דְּפָגִים מַה דְּפָגִים, כִּלְא אֲתַתְקֵן, וְכִלְא
אֲתַהֲדַר עַל תְּקוּנִיה, דְּהָא אֲפִילוּ בְּמַה דְּאִית בִּיה
אוּמָא, (קמ"ג קדש"א ברי"ד הוא קרי ביה כי יי' עבאות יעין ומי יפר דא איהו

רזא סתימא. ותו כד קדש"א ברי"ד הוא אומי אומאה לא אימי אלא אם לא יעביר
תיובתא דהא לית פתגמא דקנימא קמי תיובתא ועל כלא סכסר קדש"א ברי"ד הוא
כד עבדין תיובתא שלימתא) קְדִשָׁא בְּרִידְּהוּא מְקַבֵּל, דְּכְתִיב,

(ירמיה כב) חִי אֲנִי נְאֻם יי' כִּי אִם יִהְיֶה כְּנִיחוֹ וְגו'
וְכְתִיב (ירמיה כב) כְּתִבוּ אֶת הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי וְגו'.

וְכַתֵּר דְּתָב בְּתִיבְתָא כְּתִיב, (דברי הימים א ג) וּבְנֵי יְכַנְיָה
אֲסִיר בְּנוֹ וְגו', מִכָּאן דְּתִשׁוּבָה מִתְפַּר כְּמַה גְּזָרִין
וְדִינִין, וְכַמָּה שְׁלֹשְׁלָאִין דְּפְרִזְלָא, וְלִית מָאן
דְּקִימָא קָמִי דְּתִיבְתָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה סו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בְּפָגְרֵי הָאֲנָשִׁים
הַפּוֹשְׁעִים בִּי. אֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בִּי, לֹא כְּתִיב, אֲלֵא

לשון הקודש

מְקַבֵּל וְדָאִי. וְאִם שָׁב בְּתִשׁוּבָה, הָרִי
מְזֻמָּן כְּנִגְדוֹ אֲרַח חַיִּים. וְאִף עַל גַּב
שְׁפָגִים מַה שְׁפָגִים – הַכֵּל נִתְקַן וְהַכֵּל
חִזֵּר עַל תְּקוּנֹו, שְׁהָרִי אֲפִילוּ בְּמַה שְׁנִישׁ
בוֹ שְׁבוּעָה, (לפני הקדוש ברוך הוא נקרא בו כי ה'
עבאות יעין ומי יפר. זהו סוד סתום. ועוד, כאשר הקדוש ברוך
הוא נשבע שבועה, לא נשבע אלא אם לא יעשה תשובה, שהרי
אין דבר שעומד בפני התשובה, ועל הכל מכפר הקדוש ברוך
הוא כאשר עושים תשובה שלמה) הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

מְקַבֵּל, שְׂכָתוּב חִי אֲנִי נְאֻם ה' בִּי אִם
יִהְיֶה כְּנִיחוֹ וְגו'. וְכְתוּב כְּתִבוּ אֶת הָאִישׁ
הַזֶּה עֲרִירִי וְגו'. וְאַחַר שְׁשָׁב בְּתִשׁוּבָה
כְּתוּב, וּבְנֵי יְכַנְיָה אֲסִיר בְּנוֹ וְגו'. מִכָּאן
שְׂתִשׁוּבָה מְשַׁבֵּרַת כְּמַה גְּזָרַת וְדִינִים
וְכַמָּה שְׁלֹשְׁלָאוֹת בְּרִזְלָא, וְאִין מִי שְׁעוּמַד
לְפָנֵי הַתִּשׁוּבָה.

וְעַל זֶה כְּתוּב, (ישעיה סו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ
בְּפָגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. אֲשֶׁר

הַפּוֹשְׁעִים בִּי, דִּלָּא בְּעָאן לְאַתְבָּא, וְלֹא־תִנְחַמָּא עַל
מַה דְּעֵבְדוּ. אֲבָל בֵּינוֹן דְּאַתְנַחְמוּ, הָא מְקַבֵּל לִזְוֵן
קְדָשָׁא בְּרִידָא הוּא.

בְּגִין כַּךְ, בַּר נָשׁ דָּא, אִף עַל גַּב דְּפִשְׁעֵי בֵיהּ,
וּפְגָמִים בְּאַתְרָא דִּלָּא אֲעֻטְרִידָא, וְתַב לְקַמִּיּוּהּ,
מְקַבֵּל לִיּהּ, וְחָס עָלֶיהָ, דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִידָא הוּא (דף
ק"ו ע"ב) מְלֵא רַחֲמִין אִיהוּ, וְאַתְמְלִי רַחֲמִים עַל כָּל
עוֹבְדוֹי, כְּמַה דְּאַתְ אָמַר (תהלים קמה) וְרַחֲמִיו עַל כָּל
מַעֲשָׂיו. אֲפִילוּ עַל בְּעִירֵי וְעוֹפּוֹי מְאֻטּוֹן רַחֲמוֹי. אִי
עָלִיּהוּ מְאֻטּוֹן רַחֲמוֹי, כָּל שְׂכָן עַל בְּנֵי נְשָׂא,
דִּידְעִין וְאַשְׁתְּמוּדְעָאן לְשַׁבְחָא לְמַאֲרִיהוֹן, דְּרַחֲמוֹי
מְאֻטּוֹן עָלִיּהוּ, וְשָׂרְאן עָלִיּהוּ. וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד,
(תהלים קיט) רַחֲמִיךָ רַבִּים יי' כְּמִשְׁפָּטֶיךָ חַיִּינִי.

לשון הקודש

רחמים על כל מעשיו, כמו שנאמר (תהלים
קמה) ורחמיו על כל מעשיו. אפילו על
בהמות ועופות מגיעים רחמיו. אם
עליהם מגיעים רחמיו, כל שכן על בני
אדם שיודעים ומכירים לשבח רבונם
שרחמיו מגיעים עליהם ושורים עליהם.
ועל זה אמר דוד, (שם קיט) רחמיך רבים
ה' כמשפטיך חייני.

פִּשְׁעוּ בִּי לֹא כְּתוּב, אֲלֵא הַפִּשְׁעִים בִּי.
שְׂלֵא רוּצִים לְשׁוּב וּלְהַתְנַחֵם עַל מַה
שָׁעֲשׂוּ. אֲבָל בֵּינוֹן שְׁהַתְנַחְמוּ, הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל אוֹתָם.

לְכֵן הָאָדָם הַזֶּה, אִף עַל גַּב שְׁפִשְׁעֵי בּוֹ
וּפְגָמִים בְּמָקוֹם שְׂלֵא צְרִיךְ וְשֵׁב לְפָנָיו –
מְקַבֵּל אוֹתוֹ וְחָס עָלָיו, שְׁהֵרִי הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא הוּא מְלֵא רַחֲמִים, וּמִתְמַלֵּא

אִי עַל חַיִּיבֵין מָאטוֹן רַחֲמוֹי, כָּל שְׂכֵן עַל זַכַּיִן.
אָלֵא מָאן בְּעֵי אַסְנוֹתָא, אֵינּוֹן מָארי כְּאַבִּין,
וּמָאן אֵינּוֹן מָארי כְּאַבִּין. אֵלִין אֵינּוֹן חַיִּיבֵין, אֵינּוֹן
בְּעָאן אַסְנוֹתָא וְרַחֲמֵי, דְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא (רַחֲמֵי)
עַלִּייהוּ, דְלֵא יְהוֹן שְׂבִיקִין מְנִייה, וְאִיהוּ דְלֵא
אַסְתִּלַּק מְנִייהו, וְיִתּוּבוֹן לְקַבְּלִיה. כִּד מְקַרְב קְדֻשָׁא
בְּרִידָא הוּא, בִּימִינָא מְקַרְב. וְכִד דְחֵי, בְּשִׁמְאֵלֵא
דְחֵי. וּבְשַׁעְתָּא דְדְחֵי, יְמִינָא מְקַרְב. מְסֻטְרָא דָּא
דְחֵי, וּמְסֻטְרָא דָּא מְקַרְב, וְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא לֵא
שְׂבִיק רַחֲמוֹי מְנִייהו.

תָּא חַזִּי, מַה כְּתִיב (ישעיה נז) וַיֵּלֶךְ שׁוֹכֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ.
וְכְתִיב בַּתְּרִיה, דְּרַכְּוֵי רְאִיתִי וְאַרְפָּאֵהוּ וְאַנְחֵהוּ
וְאַשְׁלֵם נַחֲמִים לוֹ וְלֹאֲבָלָיו. וַיֵּלֶךְ שׁוֹכֵב, אַף עַל גַּב
דְּחַיִּיבֵין עֲבָדִין, כָּל מַה דְּעֲבָדִין בְּזִדּוֹן דְּאִזְלִין

לשון הקודש

ובשעה שדוחה, הימין מקרבת. מצד
הזה דוחה ומהצד הזה מקרב, והקדוש
ברוך הוא לא עוזב את רחמיו מהם.
בא וראה מה כתוב, (ישעיה נז) וַיֵּלֶךְ שׁוֹכֵב
בְּדֶרֶךְ לְבוֹ. וכתוב אחריו, דְּרַכְּוֵי רְאִיתִי
וְאַרְפָּאֵהוּ וְאַנְחֵהוּ וְאַשְׁלֵם נַחֲמִים לוֹ
וְלֹאֲבָלָיו. וַיֵּלֶךְ שׁוֹכֵב, אַף עַל גַּב
שְׁהַרְשָׁעִים עוֹשִׂים כָּל מַה שְׁעוֹשִׂים
בְּזִדּוֹן, שְׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ לְפָס, וְאַחֲרֵים

אם על רשעים מניעים רחמיו, כל שכן
על צדיקים. אלא מי צריך רפואה?
אותם בעלי כאבים. ומי הם בעלי
כאבים? אלה אותם רשעים, הם צריכים
רפואה ורחמים, שהקדוש ברוך הוא
(מרחם) עליהם שלא יהיו עוזבים ממנו,
והוא - שלא מסתלק מהם, וישובו
בנגדו. בשתקדוש ברוך הוא מקרב, הוא
מקרב בימין. וכשדוחה, דוחה בשמאל.

בְּאַרְחָא דְלַבַּיְיהוּ, וְאַחֲרֵינִי עֲבָדִין בְּהוּ הַתְּרָאָה, וְלֹא
 בְּעָאן לְצִיּוּתָא לֹון. בְּשַׁעְתָּא דְתַבִּין בְּתִיּוּבְתָא,
 וְנִטְלִין אַרְחָא טַבָּא דְתִיּוּבְתָא, הָא אִסְוּוּתָא זְמִינָא
 לְקַבְּלִיהוּ. הַשְּׁתָּא אִית לְאַסְתְּפְּלָא, אִי עַל תִּיָּא
 אָמַר קְרָא, אִו עַל מִתִּיָּא אָמַר קְרָא. דִּהָא רִישָׁא
 דְקְרָא, לָאו אִיהוּ סִיפָא. וְסִיפָא, לָאו אִיהוּ רִישָׁא.
 רִישָׁא דְקְרָא, אַחֲזִי עַל תִּיָּא. וְסוּפִיה אַחֲזִי עַל
 מִתִּיָּא. אָלָא, קְרָא (ס"א רִישָׁא דְקְרָא) אָמַר, בְּעוּד דְדַבַּר
 נָשׂ אִיהוּ בְּחִיּוּ, וְהִכִּי הוּא, וַיִּלְךְ שׁוֹבֵב בְּדַרְדָּךְ לְבוּ,
 בְּגִין דִּינִצֵּר הָרַע דְבִיתָה, תַּקִּיף וְאַתְתַּקַּף בֵּיתָה, וְעַל
 דָּא אֲזִיל שׁוֹבֵב, וְלֹא בְּעִי לְאַתְבָּא בְּתִיּוּבְתָא.

קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲמִי אַרְחִי, דְקָא אֲזִלִּין בְּבִישׁ,
 בְּלֹא תוּעֵלְתָא, אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 אֲנָא אֲעֲטְרִיכְנָא לְאַתְקַפָּא בִידִיהָ, הָדָא הוּא דְכְתִיב

לשון הקודש

הפסוק) אומר, בעוד שהאדם הוא בחייו,
 וכך הוא - וילך שובב בדרכך לבו,
 משום שיש בו יצר הרע חזק ומחזיק בו,
 ולכן הולך שובב ולא רוצה לשוב
 בתשובה.

הקדוש ברוך הוא רואה את דרכיו
 שהולכים ברע בלי תועלת, אומר
 הקדוש ברוך הוא: אני צריך להחזיק
 בידו. והו שכתוב דרכיו ראיתי (וארפאח),

עושים בהם התראה ולא רוצים לצית
 להם - בשעה ששבים בתשובה
 ונוטלים דרך טובה של תשובה, הרי
 הרפואה מזמנת כנגדם. עכשו יש
 להתבונן, אם על החיים אומר הכתוב,
 או שעל המתים אומר הכתוב, שהרי
 ראש הפסוק אינו סוף, והסוף אינו ראש
 - ראש הכתוב מראה על החיים, וסופו
 מראה על המתים. אלא שהפסוק (ראש

דַּרְכָיו רָאִיתִי, (וְאֶרְפָּאֵהוּ) דִּקָּא אֲזַלִּין בְּחֶשׁוֹכָא, אֲנָא
 בְּעֵי לְמִיחָב לִיה אֲסוּוֹתָא הָדָא הוּא דְכִתִּיב
 וְאֶרְפָּאֵהוּ, קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אִיהוּ אָעִיל בְּלִפְיָה
 אֲרַחֲיָה דְתִיּוּבְתָא וְאֲסוּוֹתָא לְנִשְׁמַתִּיה. וְאֲנַחְהוּ, מָאִי
 וְאֲנַחְהוּ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שְׁמוֹת ל"ב) לֵךְ נַחֵה אֶת הָעָם.
 אֲנַחֵיג לִיה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, כְּמָאֵן
 דְּאַתְקִיף בִּידָא דְאַחֲרָא, וְאַפְקִיָה מִגּוֹ חֶשׁוֹכָא.

וְאַשְׁלָם נַחְמִים לוֹ וְלְאַבְלִיּוֹ, הָא אֲתַחֲזִי דְמִיתָא
 אִיהוּ, (אֶלָּא) אֵין, וְדָאִי מִיתָא אִיהוּ,
 וְקִיָּמָא בְּחַיִּין דְּהוּאִיל (אֶלָּא דְאִיהִי אִיהוּ וְקִיָּמָא בְּחַיִּין וְהוּאִיל)
 וְאִיהוּ רְשָׁע, מִיתָא אֶקְרִי. מַחוּ וְאַשְׁלָם נַחְמִים לוֹ
 וְלְאַבְלִיּוֹ. אֶלָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עָבִיד טִיבּוּ עִם
 בְּנֵי נָשָׂא, דְּכִיּוֹן דְּעָאֵל מִתְלִיִּסְר שְׁנִין וְלַחֲלָאָה,
 פְּקִיד עֲמִיָּה תִרִין מְלָאָכִין נְטוּרִין דְּנִטְרִי לִיה, חַד
 מִיִּמְיָנִיה, וְחַד מִשְׁמַאלִיה.

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

וְאַשְׁלָם נַחְמִים לוֹ וְלְאַבְלִיּוֹ, הָרִי נִרְאָה
 שֶׁהוּא מֵת! (אֶלָּא) כֵּן הוּא וְדָאִי מֵת וְעוֹמֵד
 בְּחַיִּים. שֶׁהוּאִיל (אֶלָּא שְׁחִיא הוּא וְעוֹמֵדִים בְּחַיִּים,
 וְהוּאִיל) וְהוּא רְשָׁע, נִקְרָא מֵת. מַה זֶה
 וְאַשְׁלָם נַחְמִים לוֹ וְלְאַבְלִיּוֹ? אֶלָּא
 הַקּוּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה טוֹב עִם בְּנֵי
 אָדָם, שֶׁכִּיּוֹן שֶׁנִּכְנָס מִשְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים
 וּמַעֲלָה, מִפְּקִיד עִמּוֹ שְׁנֵי מְלָאָכִים

שֶׁהוֹלְכִים בְּחֶשֶׁכָּה, אֲנִי רוֹצֵה תַת לוֹ
 רְפוּאָה. זֶהוּ שְׁכֵתוּב וְאֶרְפָּאֵהוּ. הַקּוּדֶשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מְכַנֵּס לְלִבּוֹ דְּרַךְ הַתְּשׁוּבָה
 שְׁלוֹ וְרְפוּאָה לְנִשְׁמַתּוֹ. וְאֲנַחְהוּ, מַה זֶה
 וְאֲנַחְהוּ? כְּמֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ל"ב) לֵךְ נַחֵה
 אֶת הָעָם. הַקּוּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנַהֵג אוֹתוֹ
 בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל כְּמִי שֶׁמְחַזֵּק בְּיָדוֹ שֶׁל אַחַר
 וּמוֹצִיא אוֹתוֹ מִתּוֹךְ הַחֶשֶׁכָּה.

כֹּד אָזִיל בַּר נָשׁ בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, אֵינּוֹן תְּדַאֵן בֵּיתָה,
 וְאַתְקִיפוּ עִמֶיהָ בְּתַדְוָה, מִכְרָזָן קָמִיהָ וְאַמְרִין,
 הָבוּ יָקָר לְדִיוֹקְנָא דְמִלְפָּא. וְכֹד אָזִיל בְּאַרְחַ עָקִימוּ,
 אֵינּוֹן מִתְאַבְּלָן עָלֶיהָ, וּמִתְעַבְּרָן מִנֶּיהָ. פִּינּוֹן דְאַתְקִיף
 בֵּיהָ קְדָשָׁא בְרִידָה הוּא, וְאַנְהִיג לֵיהָ בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל,
 בְּדִין בְּתִיב, וְאַשְׁלָם נְחֻמִּים לוֹ וְלְאַבְּלָיו. וְאַשְׁלָם
 נְחֻמִּים לוֹ בְּקִדְמִיתָא, דְּאִיהוּ אֲתַנְחֵם עַל מַה דְּעָבַד
 בְּקִדְמִיתָא, וְעַל מַה דְּעָבַד הַשְּׁתָּא, וְתָב בְּתִיבְתָּא.
 וּבִתְרָא בִּן וְלְאַבְּלָיו, אֵינּוֹן מִלְּאָכִין דִּהוּוּ מִתְאַבְּלָן
 עָלֶיהָ כֹּד אֲתַעְבְּרוּ מִנֶּיהָ, וְהַשְּׁתָּא דְאַתְהִדְרוּ
 בְּתַדְוָה, הָא וְדָאֵי נְחֻמִּים לְכָל סְטָרִין.

וְהַשְּׁתָּא אִיהוּ חַי וְדָאֵי. חַי בְּכָל סְטָרִין, אֶחָיד
 בְּאֵילָנָא דְחַיִּי, וּבִיּוֹן דְּאֶחָיד בְּאֵילָנָא
 דְחַיִּי, בְּדִין אֶקְרִי בְּעַל תְּשׁוּבָה, דְּהָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

נְחֻמִּים לוֹ וְלְאַבְּלָיו. וְאַשְׁלָם נְחֻמִּים לוֹ
 בְּתַחֲלָה, שֶׁהוּא הַתְּנַחֵם עַל מַה שֶּׁעָשָׂה
 בְּתַחֲלָה וְעַל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה עַכְשָׁו וְשָׁב
 בְּתִשׁוּבָה. וְאַחַר כֵּן וְלְאַבְּלָיו, אוֹתָם
 מִלְּאָכִים שֶׁהֵיוּ מִתְאַבְּלִים עָלָיו כִּשְׁעָבְרוּ
 מִמֶּנּוּ, וְעַכְשָׁו שֶׁחֲזְרוּ עִמּוֹ, חַי וְדָאֵי
 נְחֻמִּים לְכָל הַצְּדִדִּים.

וְעַכְשָׁו הוּא וְדָאֵי חַי. חַי בְּכָל הַצְּדִדִּים,
 אֲחָיו בְּעֵץ הַחַיִּים. וּבִיּוֹן שֶׁאֲחָיו בְּעֵץ

שׁוֹמְרִים שְׁשׁוֹמְרִים אוֹתוֹ, אֶחָד מִיִּמֵּינוּ
 וְאֶחָד מִשְּׂמָאלוֹ.

בְּשִׂאָדָם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, הֵם שְׂמֵחִים
 בּוֹ וּמְחַזְּקִים אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה, מִכְרִיזִים
 לְפָנָיו וְאוֹמְרִים: תִּנּוּ כְבוֹד לְדַמּוֹת
 הַמֶּלֶךְ. וּכְשֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ עַקָם, הֵם
 מִתְאַבְּלִים עָלָיו וְעוֹבְרִים מִמֶּנּוּ. פִּינּוֹן
 שֶׁהַקּוֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַזֵּק בּוֹ וּמְנַהֵיג
 אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, אִזּוֹ כְּתוּב וְאַשְׁלָם

תְּשׁוּבָה אוֹף הָכִי אֶקְרִי. וְאִיהוּ בַעַל תְּשׁוּבָה אֶקְרִי.
 וְקִדְמָאִי אָמְרוּ, בַּעַל תְּשׁוּבָה מִמָּשׁ. וְעַל דָּא, אֶפְּלוּ
 צַדִּיקִים גְּמוּרִים אֵינָם יְכוּלִים לַעֲמֹד, בְּמָקוֹם
 שְׁבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים.

דָּוִד מִלְכָּא אָמַר, (תהלים נא) לָךְ לְבַדְךָ חֲטָאתִי וְהִרַע
 בְּעֵינַיִךְ עֲשִׂיתִי וְגו', לָךְ לְבַדְךָ, מָאִי לָךְ
 לְבַדְךָ. אֵלָּא, בְּגִין דְּאִית חוֹבִין, דְּחֲטִי בַר נֶשׂא
 לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלִבְנֵי נֶשָׂא. וְאִית חוֹבִין דְּחֲטָא
 לִבְנֵי נֶשָׂא, וְלֹא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִית חוֹבִין
 דְּחֲטִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּדֵי וְלֹא לִבְנֵי נֶשָׂא.
 (אחרא) דָּוִד מִלְכָּא, חָב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּדֵי,
 וְלֹא לִבְנֵי נֶשָׂא.

וְאִי תִימָא הָא (דף ק"ז ע"א) חָב הָהוּא חוֹבָה דְּבֵת שְׁבַע,
 וְתַנִּינָן, מָאן דְּאָתִי עַל עֲרוּה אֶתְתָּא בְּרַעוּתָהּ

לשון הקודש

<p>שְׁנַיִם חֲטָאִים שְׁחוּטָא אָדָם לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ הוּא וְלִבְנֵי אָדָם, וַיֵּשׁ חֲטָאִים שְׁחָטָא לִבְנֵי אָדָם וְלֹא לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ הוּא, וַיֵּשׁ חֲטָאִים שְׁחוּטָא לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ וְלֹא לִבְנֵי אָדָם (אחריים). דָּוִד חֲמַלְךָ חֲטָא לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ וְלֹא לִבְנֵי אָדָם.</p>	<p>הַחַיִּים, אִזּוּ נִקְרָא בַּעַל תְּשׁוּבָה, שְׁהָרִי בְּנִסְת וְיִשְׂרָאֵל נִקְרָאת אַף כֶּךָ תְּשׁוּבָה, וְהוּא נִקְרָא בַּעַל תְּשׁוּבָה. וְהִרְאִשׁוּנִים אָמְרוּ, בַּעַל תְּשׁוּבָה מִמָּשׁ. וְעַל זֶה אֶפְּלוּ צַדִּיקִים גְּמוּרִים אֵינָם יְכוּלִים לַעֲמֹד בְּמָקוֹם שְׁבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים. דָּוִד חֲמַלְךָ אָמַר, (תהלים נא) לָךְ לְבַדְךָ חֲטָאתִי וְהִרַע בְּעֵינַיִךְ עֲשִׂיתִי וְגו'. לָךְ לְבַדְךָ, מַה זֶה לָךְ לְבַדְךָ? אֵלָּא מִשּׁוּם</p>
---	--